

Akordionist Tuulikki Bartosik tunneb tegutsemistahte järgi ära võrumaalased ka mujal maailmas

Kadi Annom

ELAMISE VIIS > Võrumaalt tulevad tugevad ja andekad inimesed. Selles ei kahtle ükski võrukas, samuti on võrumaalaste südikus, teotahe ning töökus jäänud silma ka mujal Eestis ja maailmaski. Muusik Tuulikki Bartosik pidi esitsa sündima Kubja haiglas, kuid tuli lõpuks ilmale hoopis Rakveres. Hoolimata sellest on side Võrumaaga tugev ning just siin arvab Bartosik olevat oma hinge ja juured.

Muusikaarmastus juba sündides kaasas

„Veetsin oma elu esimesed aastad suurel osal vanaema ja vanaisa juures Võrus Tamula kaldal. Tamula järves õppisin ka ujuma. Võrumaa metsades marju ja seeni tundma ning sellest ajast saadik on minu elus kindel koht võru keelele ja kultuurile,” kinnitab Bartosik, kelle Nursist pärit vanaema töötas kultuurimajas Kannel ning oli väga hea käsitöö- ja toidutegija. „Ta oli väga isepäine naine, tugeva tahtega, ilmselt olen sellest osa pärinud ka mina,” meenutab Bartosik. Tuulikki Bartosiki vanaisa, kes tundis huvi koduloo uurimise vastu ning tegi aastaid kaastööd Võrumaa muuseumile, on pärit Vaabinast. Teda meenutades toob Bartosik esile vanaisa armastatud pottsepatöö ja maitsva värsketõrvi keetmise.

Hilisem elu viis Bartosiki Tallinna, Helsingisse ja Stockholmi. Hoolimata sellest tegutseb ning elab ta osa aastast kindlasti koos perega Rõuges vanaema sünnitalu naabruses. „Võrumaa on meile kõigile oluline koht, oma perepärimeuse olen andnud edasi ka oma kahele pojale,” kinnitab Bartosik, kes oma muusikaarmastuse on enda sõnul saanud kaasa nii emalt kui ka isalt. „Mõlemas suguvõsas lauldi ja mängiti pille. Rõuge vanaema laulis kirikukooris, vanaisa tegeles näitlemisega. Vanaema vend Nursis mängis viiulit ja kannelt ning kirjutas laulutekste ja luuletusi. Ema vend lõpetas Elleri kooli flöödimängija ja orkestridrigendina. Ka minu pojad mängivad muusikat ja laulavad. Isa on samuti endiselt tegev muusikuna. Olen muusikaarmastuse juba sündides kaasas saanud,” juurdleb Bartosik.

Võrumaa ja akordion

Tuulikki Bartosik võtab lühidalt kokku, et tema elus on kaks asja, mis on alati olnud: Võrumaa ja akordion. „Omal ajal, kui hakkasin juba nii suureks saama, et päevakorda töusis mingi instrumendi hoolikam õppimine, olid moes klaver, viiul, flööt ja teised klassikalised orkestri- ja kammermuusikainstrumendid. Nii proovisid mu vanemad mindki saada tollasesse Eesti muusikakoolide lipulaeva Tallinna muusikakooli klaverit õppima. Kahjuks, aga tegelikult minu õnneks, see asi nii lihtsalt ei läinud ja ma ei saanud sinna sisse. Tagasiside oli mu loomingulisele hingele üsna hävitav ja ma otsustasin juba kaheksa-aastaselt, et mina lähen oma teed, seda, mis mind huvitab ja inspiratsiooni annab. Leidsin samal suvel vanaema juurest tagatoast isa vana akordioni ning hakkasin seda iseseisvalt mängima. Kuna mul oli noodilugemise oskus juba olemas, siis haarasin legendaarse Leopold Vigla akordioniõpiku ning õppisin seal esimese loona ära tuntud meloodia „Tiiu talu tütreke”. Kui sügisel kool peale hakkas, oli tollase Tallinna 13. keskkooli juures avatud muusikaklass, kus sai muu hulgas õppida ka akordionit. Panin ennast kohe kirja ja keegi ei kommenteerinud ega

Neljapäeva õhtul jõudis Tuulikki Bartosiki plaadiesitus-kontsert „Torm veeklaasis” Võru Stedingu majja. Oktoobris ilmus plaat Eestis ja Rootsis ning novembris ilmub plaat ka mujal Euroopas.

Fotod: AIGAR NAGEL

Peale oma põhipilli, meloodiabassidega akordioni mängib Tuulikki Bartosik plaadil elektriklaverit, 12keelset kannelt ja metallofoni, neljas loos kostub ka tema lauluhää.

keelanud. Sellest väikesest muusikaklassist on praeguseks välja kasvanud vabariigi üks edumeelsemaid muusika- ja huvikooles, Lasnamäe muusikakool, ja mul on suur rõõm olla selle kooli vilistlane,” kirjeldab Bartosik oma teed akordionimängu juurde.

Akordionimäng oli Bartosiki sõnul algusest peale suur vabadus, sest sai mängida palju erinevat repertuaari nii üksi, koos teistega kui ka suuremate orkestritega. „Nuusutasin palju erinevaid muusikastiile, esinesin palju nii kooliüritustel kui ka üle-eestilistel ettevõtmistel. Meie muusikakool oli väga innovatiivne ja edasipüüdlilik juba tollel ajal, mil Eesti ei olnud veel iseseisev,” muljetab Bartosik.

Hiljem viis tee akordionisti Georg Otsa nimelisse muusikakooli Venda Tammanini ja Henn Rebase juurde ning seal edasi aastaks Viljandi kultuuriakadeemiasse, kust omakorda Sibeliusi akadeemiasse Helsingis ja Stockholmi kuninglikku muusikakõrgkooli Rootsis. „Kuna ma ei soovinud oma muusikukarjääri jätkata ainult klassikalise muusikuna, siis otsustasin rohkelt omaloomingut ja improvisatsiooni võimaldava rahvamuusika eriala kasuks. Seda otsust ei ole ma kunagi kahetsenud ning olen igati õnnelik ja rahul oma õpinute ja õpetajatega. Mul on olnud õnn õpida oma ala absoluutsete professionaalide käe all nii Eestis kui ka välismaal,” on Bartosik, kellel on olnud elus võimalus võrdluseks mängida ka palju klaverit, mingil määral eesti torupilli ja kannelt ning erinevaid löötsalisi, oma valikuga rahul ega kahetse oma pillivalikut. „See suur elav ja hingav muusikaliste kopsudega olend on minu pill ja selleks ta ka jääb,” võtab Bartosik oma akordioniarastuse kokku.

Ka Tallinnas elades muutus Bartosiki kontakt Võrumaaga aina tugevamaks.

„Kui ma teismelisena mõistsin, et saan võru keelest aru ja oskan ka vastu kõnõlõda, süvenes kontakt Võrumaaga veelgi hoolimata sellest, et elasin hoopis Tallinnas. Võru keel ja kultuur on mu elus alati figureerinud ühel või teisel moel. Kuna „latsõga piät iks eesti keele kõnõlõma”, siis ei pöördunud minu poole peaaegu kunagi võru keeles, aga ümberringi ju räägiti seda keelt ja nii ma siis lihtsalt kasvasin selle sisse vanematele märkamata,” tunnistab Bartosik, kes kogu koolivaba aja veetis Võrumaal, õppides tundma nii Võru linna erinevaid tänavanurki kui ka Rõuge kuppelmaastikku. Vaadates ära kõik filmid Avangardi kinos, süües neid päris esimesi saia-kesi Katariina kohvikus, sõites suurrattaga Rannatare juures ning vesirattaga Tamula peal, käies Roosisaare sillal kala püüdmis ja Rõuge järvedes ujumas, metsades marjul ning seenel, jagades lava elutarkade naistega Mäe ja Paju tänava saunas ja jalutades sügisestest lehennikutest Lauluisa pargis. „Võrumaas on väga suur vägi, sest inimesed on veel loodusega kontaktis ning oskavad hinnata perepärimeust. Tihti tunnen Võrumaa inimesed ka maailmas ära tegutsemistahte, edasipüüdlikkuse ja tugeva juurtunde tõttu. Kui ma mõtlen oma juurtele, siis on minus mingi omapärane kindlus ja rahu. Viimasel ajal olen aru saanud, et olenemata minu isiklikust tugevast kindlustundest peame võru keelt ja kultuuri siiski pidevalt hoidma ja arendama. Varsti on vanemad põlvkonnad kadunud ja jääbki juba minu põlvkond alles, kelle kaudu siis kultuuripärand edasi kanduma peab,” tunneb Bartosik võru keele ja kultuuri saatuse pärast muret.

„Torm veeklaasis”

„Muusiku elus on ikka nii, et mingil perioodil hakkad looma uusi lugusid ja kui neid on piisavalt palju kogunenud, siis on

põhjust nad kokku koguda. Plaadi nimi on seotud detailidega meie elus, sest mõnikord võivad pisikesed asjad tekitada tormi veeklaasis, siis jälle unustatakse pisidetailid ära, kui neid tarvis on. Arvan, et tasakaal on kõige parem, aga tänapäeva oravattas on seda keeruline saavutada,” kirjeldab Bartosik oma värsket sooloalbumi saamislugu. „Ma reisin kogu aeg palju ringi ning ka minu elus on tasakaalu saavutamise teinekord keerulised ajad. Sooloplaadi tegemine toob mingiks ajaks jälle maa peale tagasi, sest pidin keskenduma loomisele ja hoidma fookust ühel konkreetsel asjal, milleks oli plaadi tegemine. Eelmised albumid olen teinud kellegagi kahasse, kuigi olen plaadistanud enda muusikat. „Torm veeklaasis” on läbi ja lõhki sooloplaad, olen mänginud kõik pillid ise, kirjutanud muusika ja teinud seaded. Mängin plaadil peale oma põhipilli, meloodiabassidega akordioni veel Mihkel Soone tehtud 12keelset kannelt, metallofoni ja Rhodes'i elektriklaverit ning laulan. Eelmiste plaatidega võrreldes on kindlasti suur erinevus selles, et laulan plaadil võru keeles. Kirjutasin Artur Adsoni sõnadele paar laulu juba mitu aastat tagasi ja katsetasime neid hea sõbra Kalkuni Mariga, aga lõpuks ütles Mari, et „egaiüts laulap oma lauluq esi”. Saan aru, et võru keeles laulmine on minu jaoks midagi, mis tuleb iseenesest ja tekitab sooja tunde,” kirjeldab Bartosik.

Muusika kõrval on oluline sport

Peale muusika armastab Tuulikki Bartosik sporti. „Mulle meeldib sporti teha. Ujun, jooksen, suusatan, harrastan joogat, teen erinevaid treeninguid. Oli isegi aeg, kus käisin poksitreeningus, aga pidin selle ära lõpetama, sest kätest hakkas kahju. Neid on tarvis rohkem pillimängimiseks kui poksimeks,” räägib Bartosik oma hobidest ja lisab, et ta armastab ka aias toimetamist, vahepeal koob, õmbleb ning meisterdab midagi koos lastega. Peale selle on ta restaureerinud mööblit. Bartosik valdab kuute keelt, koos võru keelega seitset, loeb palju erinevates keeltes nii erialast kirjandust kui ka ilukirjandust, tunneb suurt huvi keha ja meelte koostöö vastu, olles seda eraldi Stockholmi pedagoogilises ins-

tituudis õppinud. „Arvan, et oleksin vaimsete praktikate õpetaja ja ehk isegi psühholoog-terapeut, kui muusika mu elus esikohal ei oleks. Vabakutselise muusikuna ei jää vaba aega millegi muuga tõsisemalt tegeleda kui ainult muusikaga,” tõdeb Bartosik.

Väga suure osa oma elust on Bartosik olnud pärimusmuusika õppejõud Soomes, Rootsis ja Eestis. 2006. aastal asutas ta Eesti muusika ja teatriakadeemias pärimusmuusika eriala, mida juhitud ning kus õpetas kümme aastat. Peale selle on Bartosik pikalt õpetanud ja õppetööd arendanud Viljandi kultuuriakadeemia pärimusmuusika osakonnas. Suvitati organiseerib Bartosik aga rahvusvahelist laste ja noorte muusikalaagrit Rõuges.

Kui ei planeeri, siis saab aeg otsa

„Muusikukarjäär on andnud mulle väga olulise kogemuse, milleks on aja planeerimine. Vabakutselise muusikuna olen tihti oma aja peremees, aga kui sa seda planeerida ei oska, siis on tunne, et aeg saab lihtsalt otsa. Tavaliselt kui mingi asi toimub, siis samal ajal jookseb uute kontsertide või muude asjade organiseerimine selle taustal. Siis peab suutma planeerida nii, et kõik saaks tehtud ja kõige jaoks jääks energiat. Olen mõistnud, et kõik toimub siin ja praegu, midagi ei saa edasi lükata või ootele jätta, siis need asjad tavaliselt ei toimu. Fookust peab oskama hoida ja ka kiiresti vahetada. Seda olen viimaste aastate jooksul väga palju õppinud,” räägib Bartosik muusikukarjääri õppetundidest.

„Aega puhkuseks ning enda ja pere jaoks tuleb lihtsalt võtta. Ma teen paljusid asju koos lastega, seon puhkust ja tööd nii palju kui ainult võimalik. Hea variant on kalendris paar lehte kokku kleepida, siis ei saa sinna midagi lisada. Sport, käsitöö ja perega mõnusate asjade koos tegemine aitavad hästi lõõgastada. Muidugi ka jooga, meditatsioon ja saunaskäik,” kirjeldab Bartosik oma harjumusi ja arvab, et keerulisi ja pingelisi olukordi ei ole võimalik vältida, vaid nendega tuleb õppida elama. „Ma elan selle järgi, et mis ei tapa, see teeb ainult tugevamaks. Oluline on pere ja head sõbrad, ja neid mul jätkub. Meditatsioon on alati hea abimees. Teinekord tuleb keerulistele olukordadele lahendus juba viie minuti mediteerimise jooksul. Ma olen rahul sellega, mis mul on ja milline ma olen. Tänu kõikidele, kes on, mida olen kogunud ja kust tulen. Teen neid asju, mis mulle rõõmu ja rahu pakuvad. Armastan oma meest ja lapsi ja Võrumaad. Siis ei olegi nii keeruline elada,” leiab Bartosik.

Akordion laob õlule 16 kilo

Tuulikki Bartosik akordioni saatuse pärast ei pelga. „Eesti akordionielu on pulbitsev, eripalgeline ja jätkusuutlik. Meil on palju põnevaid mängijaid, neid oleks ainult tarvis rohkem avalikkuse ette tuua,” on Bartosik optimistlik.

Akordioniga reisimine ei ole Bartosiki sõnul aga kergete killast ettevõtmine. „Naljakaid seiku tuleb ette. Minu meloodiabassidega akordion kaalub 13 kilo, koos kotiga 16 kilo. Kannan teda eritellimusega tehtud seljakotiga seljas. Olen kuulnud ükskord isegi kommentaari, et näe, tal on telekas seljas. Kurb on olnud siis, kui olen pilli tassimisega endale liiga teinud, aga ka sellest olen omad järeldused teinud ning oskan ennast nüüd paremini hoida,” muljetab Bartosik.